

NĚKTERÉ ZKUŠENOSTI Z FRONTOVÝCH VŠC

Frontové velitelsko-štabní cvičení Dukla-88 a následné operační cvičení Štít-88 v Polské lidové republice byla uskutečněna v době, kdy se v celé naší společnosti zásadním způsobem rozhoduje o plnění strategické linie XVII. sjezdu KSČ, prosazující urychlení sociálně ekonomického rozvoje naší společnosti zaměřené na hospodářskou a společenskou přestavbu a demokratizaci.

K důležitým změnám dochází i v oblasti uplatňování zásad mezinárodní politiky. Projevem nového politického myšlení je realistický přístup za odvrácení hrozby jaderné války, upevnění míru a za posílení mezinárodní bezpečnosti. Koordinovanou zahraniční politikou zemí socialistického společenství se podařilo zastavit tendenci k zostřování mezinárodního napětí, dosáhnout přelomu v jednání o jaderném odzbrojení a dále posílit proces upveňování bezpečnosti a spolupráce v Evropě, rozvinout užitečný dialog mezi státy s rozdílným společenským zřízením a mezi různými politickými silami v celosvětovém měřítku.

Nejvýznamnějším výsledkem tohoto úsilí je uzavření sovětsko-americké dohody o likvidaci dvou tříd raket středního a kratšího doletu a její ratifikace. Za pozitivní je rovněž možné označit určitý pokrok v jednání o padesátiprocentním snížení strategických útočných zbraní mezi SSSR a USA, podepsání a realizace ženevských dohod o urovnání afghánské otázky, což jsou úspěchy důsledné a konstruktivní politiky Sovětského svazu, celého socialistického společenství, všech mírových a demokratických sil.

Rovněž Československá socialistická republika důsledně podporuje mírovou politiku Sovětského svazu, zaměřenou na politické řešení problémů současného světa a přichází i s vlastními iniciativními návrhy. Důkazem toho je rozpracování a realizace nové komplexní iniciativy vyhlášené generálním tajemníkem ÚV KSČ soudruhem Milošem Jakešem k vytvoření pásma důvěry, spolupráce a dobrých sousedských vztahů na linii dotyku členských států Varšavské smlouvy a Severoatlantického paktu. Tento návrh, který má rostoucí mezinárodní podporu, vychází z myšlenky, že spolehlivý mír nelze zabezpečit pouze opatřeními ve vojenské oblasti.

Mírové iniciativy Sovětského svazu, ČSSR a dalších socialistických států potvrzují jejich připravenost řešit a vyřešit i ty nejzávažnější problémy mezinárodních vztahů cestou jednání, na základě rovnosti a stejné bezpečnosti.

Přes veškeré úspěchy mírové ofenzivy některá jednání vrcholných orgánů

NATO a jeho konkrétní činnost dokumentují, že zastánci konfrontační linie mají v Severoatlantickém paktu převahu nad některými realisticky uvažujícími západoevropskými politiky. Znovu je v přijatém dokumentu na březnové schůzce rady NATO na nejvyšší úrovni zakotveno, rozhodnutí **zachovat za jakýchkoli podmínek jaderné zbraně jako nedílnou součást strategie odstrašování** a přijata zásada budovat vojenskou sílu na tzv. odpovídající **kombinaci konvenčních a jaderných zbraní**.

Nezměněné vojenskopolitické linie odpovídá i výstavba ozbrojených sil NATO, zaměřená na zvyšování bojeschopnosti všech druhů vojsk.

Spojené státy pokračují v realizaci dosud nejrozsáhlejšího programu **modernizace strategických útočných sil**, Francie a Velká Británie kromě toho zvyšují počty těchto sil. Usilovně jsou připravována opatření ke kompenzaci raket středního a kratšího doletu. Do výzbroje armád NATO jsou zaváděny **nové jaderné prostředky**, které mají větší přesnost a dosah, volitelnou mohutnost výbuchu a možnost podle potřeby zvyšovat některý z ničivých účinků. Ponorky a hladinová plavidla vojenského námořnictva jsou vyzbrojovány střelami s plochou dráhou letu vybavenými převážně jadernými hlavicemi. Je možné očekávat, že v 90. letech bude na evropském válčišti **rozmístěna nová generace pozemních a leteckých řízených střel s jadernou hlavicí s dosahem do 500 km**.

Armády NATO věnují mimořádnou pozornost **výstavbě konvenčních sil** podle přijatého dlouhodobého programu „Zdokonalování konvenční obrany aliance“. Přední místo v tempu a rozsahu modernizace zaujímají ozbrojené síly USA a NSR.

Vojenskopolitické cíle NATO a jim odpovídající výstavba ozbrojených sil jsou určující pro tvorbu vojenskostrategických koncepcí a zásad vedení operací. Vedení NATO si je plně vědomo toho, že úspěšné zahájení a vedení útočných operací bez použití jaderných zbraní je podmíněno získáním převahy v konvenční oblasti. Plánování a řízení útočných operací má respektovat skutečnost, že ničení ozbrojených sil protivníka a jeho komunikačních uzlů již od nejvzdálenějších přístupů vytváří spolu s účinnou obranou vlastního týlu rozhodující předpoklady k efektivní bojové činnosti vojsk v dotyku. Nové pozemní a letecké zbraňové systémy, které umožňují ničit cíle v hloubce prostorů rozmístění mimo působnost naší PVO a použití submunice s přesným navedením na cíl mají zabezpečit ničení všech prvků sestavy protivníka do celé její hloubky současně se zahájením útočných operací. V našem přibližném prostoru může nepřítel vytvářet rozsáhlá minová pole zřizovaná minováním na dálku, v široké míře využívat jednotek speciálního určení a výsadek s cílem zabránit našim svazkům prvního sledu včas zaujmout plánované prostory. Použití zbraňových systémů schopných účinně ničit letištní plochy má od samého počátku války maximálně omezit bojové možnosti letectva a provést letištního manévru.

Od průzkumných systémů, které poskytují informace v reálném čase, je požadováno těsné sepětí s co největším rozsahem palebných prostředků. Široké použití REP má narušit řídicí a palebné systémy protivníka. Je předpokládáno, že bojová činnost vojsk v dotyku se bude vyznačovat vysokou operativností, těsným sladěním palby a pohybu s využíváním obchvatů a obejití.

Všechny tyto zásady činnosti nepříteli byly vzaty v úvahu při rozpracování zámyslu, přípravě a uskutečnění obou operačních cvičení. Vycházelo se ze závěrů, že vojenskopolitická situace, výstavba ozbrojených sil NATO i stále

ofenzivnější charakter jeho vojenskostrategické koncepce potvrzují, že **není zmenšováno nebezpečí napadení** naší vlasti a celého socialistického společenství. Naopak, opatření přijímaná na Západě **zvyšují míru ohrožení** všech prvků operační sestavy armád prvního sledu, frontu a celého teritoria ČSSR.

Na základě vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy byla obě cvičení připravena s využitím nových norem a zásad vedení obranných operací. Při tom se potvrdilo, že i při jejich realizaci je nadále nutné **hledat nové přístupy k nim a experimentovat při jejich uplatňování v praxi**. Výsledky cvičení svědčí o tom, že obranný charakter vojenské doktríny klade daleko vyšší nároky a požadavky na **kvalitu přípravy vojsk a štábů**.

Mimořádné místo v ní zaujímají otázky **průzkumu nepřítele**, jehož soustavné vedení je jednou z nejdůležitějších činností generálních štábů všech spojenec-kých armád, všech operačních štábů a aktivních i pasivních sil a prostředků vyčleněných k plnění tohoto úkolu. Koordinovanou činností všech složek je nutné zabezpečit vyloučení podmínek, aby nepřítel mohl skrytě a nenadále **připravit a uskutečnit agresi v době, kdy není dokončeno mobilizační rozvi-nutí vojsk a není ještě úplně zaujata operační sestava**. Přitom je zapotřebí vzít v úvahu fakt, že do zahájení agrese **nemáme žádné právo vést průzkum s narušením státní hranice**.

Proces přijetí rozhodnutí potvrdil, že k vyšší kvalitě je nutné dovést **zhod-nocení situace** a v něm nepřítel, zejména jeho sil, prostředků, možností. Do-cházelo k podceňování nepřítel a nebyly zvažovány různé možné reálné varianty jeho činnosti. Při organizaci průzkumu všech druhů vojsk je nutné zajistit potřebnou koordinaci a získané informace komplexně analyzovat a využívat.

Významnou zkušenost, kterou považují za nutné zobecnit po obou cvičeních, je **způsob organizace obrany**. V podmínkách západního válčiště je nezbytné organizovat a členit obranu tak, aby nepřítel utrpěl značné ztráty již na po-čátku války. To znamená, **nedovolit mu proniknout do sestavy našich vojsk, nedopustit ztrátu vlastního území** a vedením protiúderů vytvořit podmínky **k přechodu do rozhodného protiútoků**. Členění obrany musí vycházet ze situa-ce, kdy je vedena bojová činnost především za použití konvenčních prostřed-ků. Znamená to mít silnou taktickou hloubku obrany a vytvářet i obsazovat kromě hlavního i druhé pásmo obrany. Obranná postavení a pásma je možné **přiblížit jedno k druhému** tak, aby zabezpečovala spolehlivou taktickou a pa-lebnou součinnost mezi jednotkami, potřebnou hustotu protitankových a jiných palebných prostředků sladěných se systémem zátarasů.

Považují za účelné upozornit na skutečnost, že přijímaná rozhodnutí **ne-respektují plně nutnost vytvořit** v této hloubce obrany **dostatečné hustoty sil a prostředků**, zejména protitankových. Při cvičení Dukla-88 i Štít-88 velitelé svazů určovali šířku obranných pásem divizí prvního sledu v průměru 50 až 60 km a organizovali obranu převážně ohniskovým způsobem. V některých případech byli velitelé armád nuceni vzhledem k situaci vlastních vojsk brá-nit část hlavního pásma obrany tankovými divizemi. I když byly při těchto rozhodnutích vzaty v úvahu poměry sil, je nutné si položit otázku, budeme-li schopni za těchto podmínek odrazit hromadný úder nepřítel, znemožnit pro-lovení taktické hloubky obrany a ovlivnit průběh operace?

Při rozboru cvičení Dukla-88 a Štít-88 ministři národní obrany ČSSR a PLR zdůraznili otázku **hustot sil a prostředků** v tomto pásmu. Současně s tím byla hodnocena velmi objektivně i problematika správného zvolení a určení

předního okraje jednotlivých obranných pásem a postavení a jejich ženíjního budování.

V našich základních řádech je zakotveno, že obrana musí být aktivní, úporná, protitanková, protivzdušná, schopná čelit soustředěnému úderu nepřítele. To bezesporu vyžaduje velké umění od velitelů a štábů všech stupňů.

Zkušenosti z obou cvičení potvrdily rovněž mimořádnou důležitost **vzájemné vazby ženíjního budování terénu s efektivním systémem paleb**, zejména v taktické hloubce obrany. To vyžaduje od velitelů zejména taktického stupně nejenom znalosti taktiky, ale i možnosti všech palebných prostředků, způsobů jejich maximálního využití a předvídatost průběhu obranného boje v různých podmínkách. Taktické epizody cvičení Štít-88 svědčí o tom, že je nízká připravenost realizovat tyto zásady u poddůstojníků, velitelů čet, rot a praporů.

S novými přístupy byla při cvičení Dukla-88 procvičena **organizace obranné operace frontu v úzké součinnosti s opatřeními ochrany a obrany teritoria**. Bylo potvrzeno, že mobilizace dalších svazků a útvarů, opatření civilní obrany a použití okruhových svazků a útvarů je zapotřebí sladit s organizací obranné operace. Osvědčilo se vyslání operačních skupin ze štábů teritoriálních vojenských okruhů na štáb frontu s úkolem skloubit plány, zplánovat požadavky velitele frontu a zabezpečit ve štábu okruhu jejich splnění. Přitom byl rovněž sladěn způsob a použití vojsk okruhu s vojsky frontu při ničení výsadek nepřitele v jednotlivých prostorech a organizace použití sil okruhu ve prospěch budování, zvláště armádních a frontových pásem obrany a opevnění měst a větších osad. K tomu teritoriální štáby organizují i využití sil a prostředků národního hospodářství a civilního obyvatelstva.

Možnost využití těchto sil a prostředků byla ukázána při cvičení Štít-83 v PLR, kde byl na budování druhého pásma obrany použit **speciálně zmobilizovaný odřad** z civilního obyvatelstva územního celku o celkové kapacitě vybudovat obranný rájón praporu za 24 hodin.

Pro první obranné operace bude **charakteristické současné zaujímání obranných pásem v taktické hloubce vojsky prvního a druhých sledů armád** a vedení úporné obrany. Při vytváření hloubky obrany nelze zapomínat na koncepci nepřitele pro boj se silami v hloubce a na existenci vysoce přesných zbraní. Omezit jejich účinné použití je možné rovněž důsledným maskováním a vytvářením rozsáhlých věrohodných klamných opatření.

Ke zvýšení odolnosti obrany **proti působení vzdušných výsadek a diverzní činnosti nepřitele** je nutné, aby jednotky a útvary v zaujímaných prostorech v taktické i operační hloubce připravovaly kruhovou obranu a byly stále v pohotovosti vést boj s tímto nepřitelem.

Při frontovém VŠC Dukla-88 byla řídícím cvičení věnována značná pozornost hotovostním silám a prostředkům vyčleněným již v míru k vedení okamžitého úderu na stanovené **objekty prvního pořadí** nepřitele. Tento úkol není dosud veliteli a štáby správně chápán a organizován, i když má důležitý význam v boji o získání iniciativy a zmaření nepřátelského útoku. Tyto prostředky je nezbytné **přisunout včas a udržovat je na takovém stupni bojové pohotovosti**, aby v okamžiku zahájení agrese mohl být na vojska a objekty nepřitele vykonán hromadný úder. Proto i v tomto smyslu je nutné cílevědomé narůstání úsilí průzkumu všeho druhu k upřesňování souřadnic cílů pro údery raketového vojska a dělostřelectva i ostatních prostředků ničení. Při tom je potřebné dodržet zásadu, že průzkum vedený v první frontové obranné operaci musí zjistit a nepřetržitě kontrolovat cíle prvního pořadí v kterékoli době.

Při praktické realizaci zásad doktríny, která má obranný charakter, byl při obou operačních cvičeních znovu nastolen problém **organizace, odpovědnosti a velení v protivzdušné operaci**. Protivzdušná obrana vojsk i objektů nabývá na významu, a to do celé hloubky obrany. Zmaření cílů nepřátelské útočné vzdušné operace, a tím zabezpečení neomezené činnosti vlastním vojskům, vyžaduje organizovat silnou PVO s hlavním úsilím na taktickou hloubku obrany, rozhodující směry a důležité objekty v hloubce.

Cvičení potvrdila, že efektivní využití bojových možností sil a prostředků vojska PVO i PVOS vyžaduje **nový přístup k organizaci protivzdušné obrany na teritoriu státu** podle jednotného zámyslu z hlediska uskupení radiotechnického vojska, PLRV a použití stíhacího letectva v návaznosti **na jednotný systém PVOS** a jeho automatizované systémy. Bude nutné propracovat i organizaci řízení **společné bojové činnosti** při odrážení především hromadných úderů vzdušného nepřítele a ničení jeho vzdušných prvků průzkumných, palebných systémů. Tyto otázky je zapotřebí teoreticky rozpracovat a v praxi uplatňovat všemi odpovědnými funkcionáři frontem počínaje a teritoriálními velitelskými konče.

Cvičení Družba-88 a Štít-88 měla koaliční charakter. Jedním z jejich cílů bylo zdokonalovat **velení vojskům** a všestrannou **součinnost**. Potvrdilo se, že v současných podmínkách význam velení a součinnosti nepřetržitě roste. Zvláště aktuálními jsou tyto otázky pro svazy koaličního složení a zejména v prvních operacích počátečního období války.

Je možné říci, že **velení vojskům** v obranných operacích vyžaduje nové přístupy. Již v míru, v rámci operační přípravy státního území, je potřebné rozpracovat celý systém velení, zabezpečit jeho životaschopnost s využitím automatizovaných systémů a zdokonalovat metody práce velitelů a štábů. Půjde o to, připravovat velitele a štáby nejenom v racionálním **využívání výpočetní techniky** pro různé operačně taktické výpočty při přípravě rozhodnutí. Existující automatizované systémy velení a jejich terminály nepomáhají velitelům při plnění úkolů ve složité situaci boje či operace a velitelé je v těchto případech nepotřebují. Zcela se totiž opomíjí využití této drahé techniky k **modelování** dynamiky činnosti vojsk. Tomu neodpovídá i jednoduché a nenáročné programové vybavení.

Zkušenosti nás učí, že je nutné se znovu vážně zabývat **ochranou a obranou jednotlivých velitelských stanovišť**. I když bylo mnohého dosaženo v systému rozmísťování míst velení a jejich vybavení moderními prostředky, nelze zapomínat na úhrozu použití vysoce přesných zbraní na střediska bojového velení a jiné prvky VS. **Soustřeďovat celé velení do jednoho místa není nejvhodnějším způsobem udržení nepřetržitosti velení vojskům**. Tyto skutečnosti je nutné domýšlet proto, že velitelská stanoviště budou v centru pozornosti nepřítele. Chceme-li zabezpečit jejich základní prvky před úderem nepřítele, nezbyvá nic jiného než se znovu zamyslet nad **rozptýlením hlavních částí** těchto rozhodujících prvků bojové sestavy a spolehlivým **utajeným spojením** mezi nimi.

V průběhu přípravy i vedení obranných operací při obou cvičeních se znovu projevil dříve kritizované nedostatky v organizaci **nepřetržité součinnosti**. Při ní velmi důležitou roli má znalost ruského jazyka veliteli všech stupňů. Rovněž metody organizace součinnosti a způsoby jejího uskutečňování svědčí o stereotypním, šablonovitým přístupu k této velmi důležité součásti rozhodovacího procesu. Hlubokou analýzu заслужuje zejména její provádění na operačním

stupni z hlediska účelnosti metodiky a zvolených období možného vývoje situace.

Průběh cvičení Dukla-88 potvrdil, že **samotnou obranou nelze dosáhnout úplného zničení nepřítele**. V tomto smyslu nás některá ustanovení doktrínv členských států Varšavské smlouvy a realizace stockholmského dokumentu mohou svádět na nesprávnou cestu. Proto je nezbytné cvičit vojska, velitele a štáby k tomu, aby **po odražení agrese nepřítele organizovali a vedli aktivní rozhodnou útočnou činnost**.

Cílem protiúderu musí být znemožnit nepříteli úspěšné dokončení útočné operace, zničit hlavní uskupení jeho útočících vojsk, obnovit postavení, přenést bojovou činnost na území nepřítele, ovládnout důležitý prostor operačního a strategického významu a vytvořit podmínky pro další rozvíjení útočné operace.

Plánování přechodu frontu do protiútoku při odražení agrese je nutné zahájit v době, kdy nepřítel ještě vede útočnou činnost, ale je zřejmé, že vyčerpal taktické i operační zálohy a že nemá dostatek sil rozvíjet útok do hloubky. Plánování je nezbytné uskutečnit v krátkých lhůtách, souběžně na všech stupních. Úkoly vojskům, zvláště k doplnění materiálem, výzbrojí, municí a osobami je nutné vydávat včas formou **předběžných nařízení**.

Operační sestavu je vhodné volit tak, aby docházelo k minimálnímu přeskupování vojsk. Důležitý je moment překvapení. Svazky, které jsou v obraně na bocích útočících vojsk, se připojují k útoku a kryjí boky úderného uskupení. Rychlý přechod do útočné operace v průběhu odražení agrese vyžaduje úzkou **součinnost frontu s teritoriálními orgány**. Zvláštní význam má sladění **plánu obrany a ochrany teritoria s plánem frontové protiútočné operace**. Potvrdilo se, že v tomto období je nutné zplánovat opatření, která je zapotřebí uskutečnit na teritoriu opuštěném nepřítelem v důsledku úspěšné probíhající protiútočné operace k jeho využití ve prospěch dalšího vedení války.

Frontová VŠC Dukla-88 a Štít-88 skončila, ale nekončí práce s jejich výsledky a získanými zkušenostmi. Obě cvičení byla zakončena náročnými a analytickými rozbory, jejichž **závěry se musí dostat do vědomí a činnosti všech odpovědných funkcionářů**. V celém komplexu potvrzují potřebu dalšího aktivnějšího rozvíjení vojenského umění, zkvalitňování vojensko-teoretické a odborné přípravy velitelského sboru, což společně se zdokonalováním technického vybavení armády významně přispěje k dalšímu zvýšení její bojové pohotovosti. Do cvičení byl zapojen široký aktiv funkcionářů a pracovníků FMNO, okruhů, armád a ostatních zařízení ČSLA — tedy lidí, kteří svou organizační činností koncepčně ovlivňují život v celé naší armádě.

Veškerá jednání v této době jsou podmíněna a silně motivována procesem přestavby, kdy se začínají uplatňovat nové myšlenky, nové přístupy a vyšší měřítka hodnocení práce. K těmto zásadním projevům nového společenského pohybu organicky patří **rozvoj iniciativy, poctivé a svědomité práce**, jež vytvářejí pozitivní hodnoty při upevňování bojové pohotovosti a připravenosti naší armády. Jejich projevem by mělo být i **využití všech zkušeností obou operačních cvičení pro přípravu velitelů a štábů v novém výcvikovém roce**.